

KIRJALLINEN KYSYMYS 759/2002 vp

Sähkömarkkinoiden avautuminen kilpailulle

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen sähkömarkkinat avautuivat kilpailulle vuonna 1995, jolloin sähkömarkkinalaki tuli voimaan. Sähkön tuotanto ja myynti avattiin kilpailulle ja sähkön siirron monopoleille asetettiin säännöt.

Kuluneet vuodet ovat osoittaneet, että käytännössä sähkömarkkinoiden kilpailu ei toimi kokonaisuutena. Sähkönkuluttajalle kilowattihinnat eri yhtiöiden välillä vaihtelevat, mutta siirtohinat syövät saavutetun kilpailutusedun kuluttajalta, koska sähkön siirto on suurelta osin käytännössä Fortumin ja Vattenfallin hallussa. Vaikka sähkömarkkinalain mukaan verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi olla kohtuullista, niin lain toteutumisen valvontaan ei verkkojen yksityisen omistuksen vuoksi ole todellisia mahdollisuuksia.

Sähkön jakeluverkosto tulisiakin käsittää maanteiden ja rautateiden tapaiseksi perusinfra-

struktuuriksi, jonka tulisi olla yhteiskunnallisessa omistuksessa. Vain silloin voidaan ajatella sähkömarkkinoita, joilla sähkön tuottajat voisivat aidosti kilpailla keskenään samaan tapaan kuin nyt tapahtuu esimerkiksi maantiekuljetusten kanssa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että yksityiset sähköverkon haltijat eivät voi estää verkkomonopolinsa kautta vapaata kilpailua sähkömarkkinoilla ja kilpailun synnyttämä hintaetu tulee kuluttajan hyödyksi?

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2002

Mikko Kuoppa /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Mikko Kuopan /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 759/2002 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että yksityiset sähköverkon haltijat eivät voi estää verkkomonopolinsa kautta vapaata kilpailua sähkömarkkinoilla ja kilpailun synnyttämä hintaetu tulee kuluttajan hyödyksi?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Sähköverkon haltijat ovat voimassa olevan sähkömarkkinalain mukaan velvollisia välittämään kaikkien sähkönmyyjien myymää sähköä kuluttajalle. Kuluttaja voi tehdä sähkönhankintasopimuksen minkä tahansa sähkönmyyjän kanssa. Ir-tisanomisaika vanhalle sopimukselle on lain mukaan kaksi viikkoa. Siten sähköverkon haltijat eivät voi estää vapaata kilpailua sähkönmyyntissä rajoittamalla suoraan sähkönmyyjän valintaa.

Kilpailun toimivuus on osoitettavissa myös sähkön hintakehityksellä. Sähkön hinta on toteutetuista veronkorotuksista ja lievästä inflaatiosta huolimatta pysynyt nykyisen sähkömarkkinalain voimassaoloaikana vakaana, osin jopa laskevana, eli viime vuosien runsaasta vesivoiman tarjonnasta Pohjoismaiden yhteisillä sähkömarkkinoilla on ollut selvää etua suomalaisille kuluttajille.

Hallitus on valmistelemassa vielä kuluvan istuntokauden aikana eduskunnalle esitettävää

muutosesitystä sähkömarkkinalakiin. Sen yhtenä tavoitteena on sähkönmyyjän vaihtamisen helpottaminen kuluttajalle. Hallitus ehdottaa, että kuluttaja on oikeutettu vähintään kerran vuodessa vaihtamaan sähkönmyyjää täysin maksutta. Tämä tarkoittaa sitä, että myyjän vaihtamisesta aiheutuvat kustannukset katettaisiin pääsääntöisesti yleisellä siirtomaksulla. Voimassa olevan lain mukaan verkon haltija velvoitetaan vastamaan myyjän vaihdon kustannuksista ainoastaan kerran. Tämä merkitsee sitä, että myyjän vaihtaminen on kuluttajalle ilmainen ainoastaan silloin, kun hän ensimmäisen kerran tekee sähkönostosopimuksen muun kuin paikallisen sähkönmyyjän kanssa, ellei verkkoyhtiö itse ole päätenyt soveltamaan toisenlaista käytäntöä. Myyjän vaihtamisesta perittävien kustannusten tulee kuitenkin nykyisenkin lain mukaan aina olla kohtuullisia verkon haltijalle vaihtamisesta aiheutuviin kustannuksiin verrattuna.

Sähkön siirto on luvanvaraista toimintaa, ja siirrosta perittävien korvauksien on lain mukaan oltava kohtuullisia. Energiamarkkinavirasto valvoo lain noudattamista. Siten verkkoyhtiöiden toiminta on niin tiukasti valtion säädeltävissä kuin se on mahdollista, ilman että valtio ostaisi kuntien ja yksityisten yhtiöiden omistamat verkot itselleen. Hallitus pyrkii lisäksi jatkuvasti kehittämään verkkoyhtiöiden valvontaa. Mm. eduskunnan käsiteltävänä parhaillaan olevassa sähkömarkkinalain muutosehdotuksessa Energiamarkkinaviraston edellytyksiä sähkön siirtomaksujen valvontaan ehdotetaan parannettaviksi täsmentämällä verkkoliiketoimintojen eriyttämistä koskevia säännöksiä.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2002

Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Mikko Kuoppa /vänst undertecknade skriftliga spörsmål SS 759/2002 rd:

Vilka åtgärder har regeringen för avsikt att vidta för att enskilda innehavare av elnät inte genom sitt nätmonopol skall kunna förhindra den fria konkurrensen på elmarknaden och för att konsumenterna skall kunna dra nytta av den prisfördel som konkurrensen ger upphov till?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Innehavarna av elnät är enligt gällande elmarknadslag skyldiga att förmedla el från alla elförsäljare till konsumenten. Konsumenten kan ingå ett elansaffningsavtal med vilken som helst elförsäljare. Uppsägningstiden för ett gammalt avtal är enligt lagen två veckor. Således kan innehavarna av elnät inte förhindra den fria konkurrensen inom elförsäljningen genom att direkt begränsa valet av elförsäljare.

Det om konkurrensen fungerar eller inte kan också visas med prisutvecklingen på el. Trots genomförda skattehöjningar och en lindrig inflation har elpriset hållits stabilt under den tid den nuvarande elmarknadslagen har varit i kraft, delvis har det t.o.m. visat en sjunkande trend, vilket betyder att det stora utbudet av vattenkraft på den gemensamma nordiska elmarknaden under de senaste åren har gett de finska konsumenterna en klar förmån.

Regeringen bereder som bäst en proposition med förslag till ändring av elmarknadslagen, vilken kommer att ges till riksdagen ännu under pågående session. Ett mål med denna proposition är att göra det lättare för konsumenten att byta elförsäljare. Regeringen föreslår att konsumenten skall få rätt att helt utan kostnader byta elförsäljare minst en gång per år. Detta innebär att kostnaderna för byte av försäljare i regel skall täckas med den allmänna överföringsavgiften. Enligt gällande lag åläggs nätinnehavaren att svara för kostnaderna för byte av försäljare endast en gång. Detta innebär att byte av försäljare är gratis för konsumenten endast när han eller hon för första gången ingår ett avtal om att köpa el med någon annan än den lokala elförsäljaren, om inte nätbolaget självt har beslutat sig för att tillämpa en annan praxis. De kostnader som skall tas ut för byte av försäljare bör dock också enligt nuvarande lag alltid vara skäliga i förhållande till de kostnader som byte av försäljare förorsakar nätinnehavaren.

Elöverföring är tillståndspliktig verksamhet, och de ersättningar som skall tas ut för överföringen skall enligt lagen vara skäliga. Energimarknadsverket övervakar att lagen följs. Därmed är nätbolagens verksamhet så hårt reglerad av staten som det är möjligt utan att staten köper de nät som kommunerna och enskilda bolag äger. Regeringen strävar dessutom efter att kontinuerligt utveckla tillsynen över nätbolagen. Bland annat i det förslag till ändring av elmarknadslagen som riksdagen behandlar som bäst föreslås det att Energimarknadsverkets förutsättningar att övervaka elöverföringsavgifterna skall förbättras genom att de bestämmelser som gäller åtskiljande av nätaffärsverksamheterna preciseras.

Helsingfors den 1 oktober 2002

Handels- och industriminister Sinikka Mönkkäre